ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO

NASZE DZIEDZICTWO

ENGHIEN

Zjazd, który stanął na gruncie prawno-organizacyjnej ciągłości Związku Harcerstwa Polskiego

W dniu 30 stycznia 1946 r. rozpoczęło się w Enghien pod Paryżem Zebranie Kolegium Komitetu Naczelnego Związku Harcerstwa Polskiego na czas wojny, które przekształciło się w Zebranie Naczelnej Rady Harcerskiej.

Z przemównienia Przewodniczącego ZHP na rozpoczęcie Zjazdu, **(Harcerstwo, Londyn marzec 1946)**:

...W naszej pracy harcerskiej jesteśmy w tej chwili zagranicą jedyną organizacyjną kontynuacją polskiego Harcerstwa i to tak z punktu widzenia treści i ideowej naszego ruchu jak i form organizacji i jej metod wychowawczych. Ten fakt, że potrafiliśmy się zorganizować na wszystkich zagranicznych terenach polskiego wychodźstwa, i tymczasowego uchodźstwa świadczy nie tylko dobrze o naszej zdolności organizacyjnej, ale nakłada na nas bardzo duże obowiązki, które tylko wtedy dobrze wykonamy, jeżeli zachowamy wiarę w realizację naszych naczelnych ideałów narodowych, jeżeli zachowamy naszą solidarność ideową i jeżeli wzmocnimy, a nie osłabimy swą więź organizacyjną.

Dzisiejszy Zjazd ma z tego punktu widzenia bardzo dużą doniosłość...

Uchwały ze Zjazdu są często błędnie interpretowane. Celem tej książeczki jest naświetlenie tła historycznego, aby lepiej zrozumieć motywację uczestników tego spotkania, na którym podjęto decyzję kontynuowania pracy Związku Harcerstwa Polskiego na emigracji.

Naczelna Rada Harcerska potwierdziła mandat dr. Michała Grażyńskiego jako Przewodniczącego ZHP z ponownego wyboru na tę funkcję w maju 1939 r. na ostatnim Walnym Zjeździe ZHP, który odbył się w Lublinie w Wolnej Polsce. **Dr Michał Grażyński był Przewodniczącym ZHP od 1930 do 1960.**

Następcy Przewodniczącego ZHP dr. Michała Grażyńskiego

Od lewej: hm. Zygmunt Szadkowski, hm. Ryszard Kaczorowski, hm. Stanisław Berkieta, hm. Bogdan Szwagrzak, hm. Barbara Zdanowicz, hm. Edmund Kasprzyk, hm. Teresa Ciecierska, hm. Robert Rospędzihowski, hm. Marek Szablewski

WRZESIEŃ 1939: WYBUCH II WOJNY ŚWIATOWEJ

1 wrzesień - najazd Niemiec na Polskę

17 wrzesień - najazd Związku Sowieckiego na Polskę

Polska broni się na dwóch frontach.

Następuje okupacja niemiecka i sowiecka.

WŁADZE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ (WŁADZE RP), które zmuszone były opuścić Kraj na początku II wojny światowej, we wrześniu 1939 r., przemieściły się do Francji (wpierw do Paryża, a później do Angers). Po upadku Francji, w lipcu 1940 r. Władze RP (Prezydent, Rząd i Rada Narodowa) przemieściły się do Londynu gdzie działały przez ponad 50 lat. Podczas II wojny światowej zajmowały się rozbudową, uzbrojeniem i utrzymaniem Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Współpracowały z rządami sprzymierzeńców, które uznawały je jako polityczną reprezentację Polski.

Rządowi RP w Londynie podlegało cywilne i wojskowe podziemie w okupowanej Polsce.

Władze ZHP znalazły się poza Polską, gdzie kontynuowały pracę wychowawczą z młodzieżą gdziekolwiek losy ją rzuciły. Władze te nieprzerwanie działają poza Polską od roku 1939 do chwili obecnej.

Praca Związku Harcerstwa Polskiego dostosowana była do warunków, w których znalazła się Polska i Polacy m.in. na terenach okupowanej Polski gdzie harcerstwo zeszło do podziemia, na „nieludzkiej ziemi" sowieckiej, Wschodzie, w Indiach, w Afryce, w krajach europejskich – m.in. we Francji, gdzie działało harcerstwo jeszcze przed wojną i kontynuowało pracę podczas okupacji oraz po zakończeniu działań wojennych, w Hiszpanii, Norwegii, Szwecji. Kręgi starszoharcerskie powstawały na Węgrzech, w Rumunii i Wielkiej Brytanii. W Niemczech po wyzwoleniu praca harcerska prężnie rozwijała się w obozach rehabilitacyjnych.

hm. Rzpl. OLGA MAŁKOWSKA
Przewodnicząca Komitetu
od 1940 r.

9 października 1939 r. w Paryżu Przewodniczący ZHP dr Grażyński powołuje NACZELNY KOMITET WYKONAWCZY ZHP, który koordynuje działalność Związku poza Krajem i utrzymuje łączność z Harcerstwem Podziemnym w Polsce. Po upadku Francji Komitet kontynuował działalność pod nazwą „KOMITET NACZELNY ZHP NA CZAS WOJNY" początkowo w Szkocji, później w Londynie. Przewodnicząca Komitetu hm. Rzpl. Olga Małkowska pozostała w Szkocji i nadal prowadziła tam szkołę polską przez nią założoną w Castlemains. Wygłaszała liczne odczyty w środowisku brytyjskim o Polsce i polskim harcerstwie. Brała nadal udział w pracy Komitetu dojeżdżając do Londynu dopóki nie zachorowała. Wobec choroby druhny Małkowskiej i jej nieobecności w Londynie, Wiceprzewodniczący Komitetu hm. Kazimierz Sabbat przejął odpowiedzialność za kierowanie pracą Komitetu.

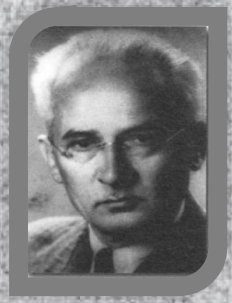
hm. KAZIMIERZ SABBAT
Wiceprzewodniczący
Komitetu od 1940 r.

Podczas okupacji, kiedy Przewodniczący ZHP dr Michał Grażyński był poza Krajem, obowiązki Przewodniczącego Konspiracyjnego Związku Harcerstwa Polskiego Szarych Szeregów pełnili:

ks. hm. Rzpl. Jan Mauersberger (1939 – 1942)

dr Tadeusz Kupczyński, pseudonimy: *Piotr*, *Tadeusz Wójcicki* (1942 – 1945).

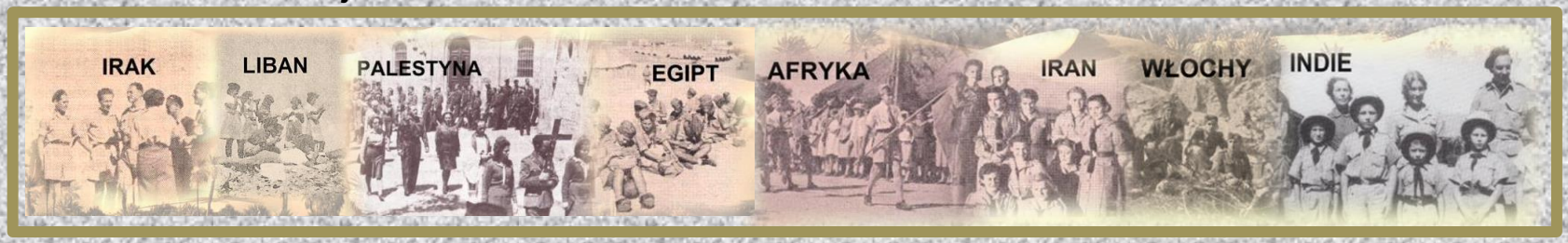

Z inicjatywy hm. Rzpl. Stanisława Sedlaczka powstała też w Polsce organizacja harcerska pod konspiracyjnym kryptonimem „Hufce Polskie".

„Poza Polską praca harcerska podejmowana była spontanicznie we wszystkich skupiskach Polaków... Komitet Naczelny reprezentował całość pracy harcerskiej, utrzymywał łączność przez specjalnych kurierów z Harcerstwem podziemnym w Kraju i we Francji oraz z pracą harcerską w całym świecie, a szczególnie z naszą organizacją na Środkowym Wschodzie. Kierował bezpośrednio pracą na terenie Wielkiej Brytanii, głównie w szeregach Wojska, Marynarki i Lotnictwa". (Hm. K. Sabbat, Ognisko Harcerskie, Londyn 1976)

Biura Międzynarodowe skautowe uznawały Komitet jako reprezentację ZHP i utrzymywały z nim kontakt.

W 1942 r. w oparciu o Armię Polską na Wschodzie ukonstytuowały się w Palestynie władze harcerskie ZHP NA ŚRODKOWYM WSCHODZIE (później ZHP NA WSCHODZIE), które objęły opieką jednostki harcerskie powstające i działające m.in. w Palestynie, Iranie, Iraku, Libanie, Indiach, Afryce, Meksyku, we Włoszech i w Nowej Zelandii...

płk dypl. hm. Stanisław Sielecki Przewodniczący Rady ZHP na Wschodzie od 1942 r. do zakończenia jej działalności w 1948 r.

hm. Zygmunt Szadkowski Wiceprzewodniczący Rady ZHP na Wschodzie (1942-1948). Komendant ZHP na Wschodzie (1944-1948)

hm. Jeremi Śliwiński Komendant ZHP na Wschodzie (1942-1944)

We władzach ZHP na Wschodzie były też instruktorki, które w wielu ośrodkach pełniły funkcje kierownicze.

Od lewej: Komendantka Harcerek na Afrykę Zdzisława Wójcik i Hufcowa Tengeru Ewa Grosicka

Palestyna - Przyszłe instruktorki

Indie - Krąg Pracy Hufca Valivade (1944)

Teheran – phm. Janina Zaręba, phm. Władysława Sewerynowa, phm. Krystyna Szpyt, phm. Adolfina Till

Władze ZHP na Wschodzie podlegały Przewodniczącemu ZHP dr. Grażyńskiemu.

Pod koniec wojny wyłoniły się trzy siły polityczne, których przywódcy zwani byli Wielką Trójką - Churchill (Premier Zjednoczonego Królestwa), Roosevelt (Prezydent Stanów Zjednoczonych) i Stalin (przywódca Związku Sowieckiego – ZSSR). Odbyło się szereg konferencji Wielkiej Trójki - w Teheranie (listopad-grudzień 1943), w Jałcie (luty 1945) i w Poczdamie (lipiec - sierpień 1945) Podczas tych konferencji decyzje o zmianach ustrojowych i granicach w powojennej Europie podjęte były bez udziału konstytucyjnego Rządu RP, który działał w Londynie od 1940 r. W lipcu 1945 r. Rząd RP odrzucił decyzję dotychczasowych aliantów, którzy cofnęli uznanie legalnym Władzom RP i uznali narzucony komunistyczny rząd w Polsce.

29 czerwca 1945 roku w Orędziu do Narodu Polskiego Prezydent II RP Władysław Raczkiewicz pisał:

„Na obywatelach Rzeczypospolitej, tyloma cierpieniami doświadczonych, ciąży obowiązek dalszego baczenia, aby wielkich tradycji naszej kultury nie zatracić, łączności z naszą przeszłością dziejową nie zerwać, umiłowaniu wolności nie uchybić, wierności prawowitym władzom Rzeczypospolitej dochować i nie zaprzestać wysiłków zmierzających ku zapewnieniu Państwu Polskiemu jego praw, oraz należnego mu miejsca wśród wolnych narodów świata”.
(Orędzie do Narodu Polskiego 29 czerwca 1945) Prezydent II RP Władysława Raczkiewicza. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Londyn dn. 4 lipca 1945)

Decyzje o losach Polski i Polaków były powzięte przez Wielką Trójkę bez udziału Polaków.

Legalne Władze RP z Prezydentem II Rzeczypospolitej Polskiej na czele nadal działały w Londynie. Miały one poparcie polskich emigrantów niepodległościowych rozproszonych po całym świecie, którzy nie mogli wrócić do ujarzmionego Kraju.

PO ZAKOŃCZENIU DZIAŁAŃ WOJENNYCH

PRZEWODNICZĄCY ZHP DR GRAŻYŃSKI WŚRÓD GRUPY DELEGATÓW

W 1946 r. Komitet Naczelny ZHP na czas wojny zwołał zjazd w Enghien-les-Bains pod Paryżem we Francji z udziałem przedstawicieli wszystkich terenów wraz z reprezentacją Szarych Szeregów. W obradach, które trwały 5 dni wzięło udział około sześćdziesięciu osób. Podczas zjazdu odbyło się zebranie Kolegium Komitetu Naczelnego, które przekształciło się w Naczelną Radę Harcerską (NRH). Postanowiono kontynuować pracę harcerską na emigracji „trwając nadal na stanowisku bezkompromisowej walki o całość, wolność i niepodległość Rzeczypospolitej znajdującej się obecnie pod okupacją...".

Zjazd uporządkował sprawy organizacyjne Związku w nowych okolicznościach, potwierdzając jednolitość całej organizacji.

Uchwalono Tymczasowy Regulamin działalności poza granicami Kraju Związku Harcerstwa Polskiego. Regulamin ten obejmował całość pracy poza Polską.

Stwierdzono w nim wyraźnie, że praca ta była kontynuacją Związku Harcerstwa Polskiego – w oparciu o Statut z 1936 r., regulaminy i tradycje harcerskie – i bez zmiany nazwy. To znaczy, że nie była to nowa organizacja.

NRH potwierdziła mandat dr. Michała Grażyńskiego jako Przewodniczącego ZHP z wyboru w roku 1939 na XVII Walnym Zjeździe ZHP w Lublinie, tym samym potwierdzając ciągłość prawną Związku Harcerstwa Polskiego.

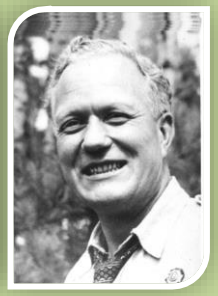
Dr Grażyński pełnił funkcję Przewodniczącego ZHP do roku 1960.

„Zjazd stanął na gruncie prawno-organizacyjnej ciągłości Związku Harcerstwa Polskiego".

(50 Lat Służby Harcerskiej - Michał Grażyński. Londyn 1960)

Należy tu dodać, że źródłem niniejszego opisu włącznie z terminologią są oryginały dokumentów z roku 1946 oraz artykuły dr. Grażyńskiego i hm. Sabbata, którzy byli organizatorami tego zjazdu.

W latach 1951-1960 istniała funkcja Przewodniczącego ZHP poza granicami Kraju, ktora podlegała Przewodniczącemu ZHP.
Funkcję tę pełnili:
płk hm.Stanisław Sielecki (1951-1952),
gen. Nikodem Sulik (1953-1954),
hm. Zygmunt Szadkowski (1952-1953 [p.o.], 1954-1960)

Przez niewiedzę lub dla wygody niestety w publikacjach pojawia się często niewłaściwa nazwa naszego Związku. Tu należy podkreślić, że zwroty tak jak „poza granicami Kraju", „poza Polską", „poza Krajem", „ZHP Świat" oraz skróty m.in. „p.g.K." określają gdzie Związek działa, ale NIGDY NIE BYŁY i NADAL NIE SĄ częścią nazwy.

W nagłówku Wiadomości Urzędowych zwrot „poza granicami Kraju" jest prawidłowo użyty. Wyraźnie NIE JEST on częścią nazwy Związku, natomiast określa gdzie Naczelnictwo działa.

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
NACZELNICTWO POZA GRANICAMI KRAJU
WIADOMOŚCI URZĘDOWE

W 1960 r. podczas NRH w Aylesford, w Anglii, dr Michał Grażyński złożył godność Przewodniczącego ZHP w ręce NRH i w swoim oświadczeniu podkreślił naszą ciągłość prawno-organizacyjną. NRH uchwaliła następującą deklarację:

„Naczelna Rada Harcerska, po zapoznaniu się z oświadczeniem Przewodniczącego Związku Harcerstwa Polskiego dr. Michała Grażyńskiego i zawartymi w tym oświadczeniu wskazaniami, stwierdza, że pilnie będzie strzegła trwałych zasad ideowych, ciągłości prawno-organizacyjnej i charakteru niepodległościowego Związku".

Na funkcję Przewodniczącego ZHP NRH wybrała hm. Zygmunta Szadkowskiego.

Funkcja Przewodniczącego poza granicami Kraju przestała istnieć i nie figurowała w późniejszych regulaminach.

Na podstawie materiałów z Archiwum ZHP i ze zbiorów rodzinnych opracowały: hm. Teresa Szadkowska-Łakomy i hm. Jagoda Kaczorowska.
Związek Harcerstwa Polskiego, 23-31 Beavor Lane, London W6 9AR, England
Strona internetowa: www.ZHP.org

©Teresa Maria Lakomy & Jadwiga Teresa Kaczorowska London 2022